

Strokovno komisijo so jo za Radijski oder sestavljali Jože Faganel, Maja Lapornik, Anka Peterlin, Andrej Pisani in Franko Žerjal.

OB RAZPISU ZA IZVIRNO RADIJSKO IGRO NA TEMO ODPUŠČANJA 2019

PODELJUJE RADIJSKI ODER g. **URBANU PIRCU iz Škofje Loke**

1. NAGRADO ZA RADIJSKO IGRO

ZADNJA STAVA

Gre za izjemno kakovostno radijsko igro, ki obravnava sodobno tematiko ene od zasvojenosti. Pa ne gre za za Slovence značilen alkoholizem ali za drogiranje sodobnih mladostnikov, ampak za igre na srečo, za hazardiranje. Pot navzdol se je začela z igro s kartami za denar, ne sicer tarok, ampak poker, prešla na igralne avtomate in nazadnje za profesionalno hazardiranje v igralnicah. Sodobna, nadvse aktualna tema, katere negativne razsežnosti se skrivajo z učinkovitim prikrivanjem zasvojenosti s spretnimi pollačmi in zavajjanji, z izposojanjem denarja za novo hazardiranje in z neuresničenimi obljubami za poravnavo dolgov.

Radijska igra ima ravno prav oseb: glavnega junaka, izjemno nadarjenega mladeniča, ki zavozi univerzitetni študij, dva vrstnika obeh spolov, ki mu skušata preprečiti polom, nato njegovo neuresničeno ljubezensko simpatijo, ki sicer spozna nevarnost, a mu prikrito omogoča pot navzdol, ter mater, ki svojo neomajno ljubezen do sina izraža s popuščanjem, sprotnim odpuščanjem in posojanjem denarja, ki se konča celo s krajo družinske zlatnine. Za to dejanje celo obtoži prijatelja, ki sta prišla k materi po pomoč za opustitev zasvojenosti. Na vrhuncu zapleta, ko vstopi v igro tudi psihoterapevtka, ki materi predoči nujno postavljanje meja, mladeniča pa želi pred nadaljevanjem propadanja obvarovati s hospitalizacijo, se igra negativno razplete. Mati prepreči zdravljenje odvisnosti z napadom na psihoterapevko in končanjem terapije. Izkaže se, da odpuščanje, zlasti tako, ki ne usmerja v spremembo ravnanja s postavljanjem meja, ne pomeni odlike. Je metafora tudi za »odpuščanje« na drugih področjih.

Igra, delno zapisana tudi v bolj sproščenem jeziku, pa ne nagovarja toliko mladostnikov, kakor starše: matere, ki popuščajo z odpuščanjem, in očete, ki se ne vključijo, a ne samo zato, ker jim žena aktivno prikriva sinov problem. Prav zaradi ciljne publike, ki so starši, zato pogovorni jezik ni nujna sestavina. Poudariti velja kot vabilo evropskim sodržavljanom, da je delo sodobno in univerzalno in kar kliče po prevodih v druge jezike. Omeniti velja, da je avtor poznavalec igralnic, saj v igri nastopa nekakšen profesionalni socialni delavec igralnice, ki sicer preprečuje nevarnost samomora, ki je tudi vključena v dogajanje igre, a omogoča tudi možnost končanja odvisnosti s trajno prepovedjo vstopa v igralnico. Imen ne bi omenjal, če ne bi slednja oseba s funkcijo, ki jo opravlja najbrž zaradi pravil igralništva kot gospodarske panoge, nosila Slovincem pomenljivo ime Kidrič.

OB RAZPISU ZA IZVIRNO RADIJSKO IGRO NA TEMO ODPUŠČANJA 2019

PODELJUJE RADIJSKI ODER **g. PRIMOŽU VRESNIKU iz Ljubljane**

2. NAGRADO *ex aequo* ZA RADIJSKO IGRO

ODPUŠČANJE PO BITKI ZA STALINGRAD

Radijska igra ODPUŠČANJE PO BITKI ZA STALINGRAD po eni strani razkriva pisatelja intelektualca, ki dobro pozna in je ves zazrt v zapletene spone polpretekle svetovne zgodovine, pa hkrati občutljivega pisca, ki se iskreno spopada z bistvenimi vprašanji etike in morale.

Dogajanje igre je postavljeno v Stalingrad, v januar in februar leta 1943. Protagonist radijske igre je nemški Feldmaršal Friedrich Paulus, poveljnik šeste nemške armade, ki ga je vrhovno poveljstvo v Berlinu postavilo v nemogoč položaj in ga s tem v bistvu izdalo - brez osnovnih sredstev za življenje in boj ga žene v spopad, edina možna posledica pa je njegova brezpogojna predaja sovjetski vojski. Ob zavedanju morije in tisočih žrtvovanih življenj, ob soočanju z drugačnimi svetovnonazorskimi pogledi predaja Paulusu pomeni predvsem soočanje z etičnimi vprašanji, ki jih kot vojski zvesti vojskovodja prej ni zmožni uzreti. Predaja mu razkriva drugačen pogled na lastno početje, predvsem pa ga neposredno sooča z vprašanjem lastne odgovornosti in vesti. Ob spoznanju, da je ideologija, v imenu katere se je boril, zlo, bo na koncu obsodil svoje početje in rojakom po radiu 8. avgusta 1944 sporočil svojo brezpogojno obsodbo Hitlerjeve Nemčije. Vprašanje posameznikove ujetosti v zgodovinsko dogajanje in vprašanje etike, ki sta v ospredju tega dela, pa poslušalcu bržčas lahko ponudita marsikatero navezavo tudi na nam bolj sodoben čas.

Jezik te radijske igre je sočen, dodelan in bogat, struktura igre in dialogi preiščani.

2. NAGRADO ex aequo ZA RADIJSKO IGRO

SODNA OBRAVNAVA

Igra Sodna obravnava je napisana spretno in razkriva dobro poznavanje radijskega medija. Takoj na začetku pisec pritegne bralčevo pozornost z umestitvijo bralca/poslušalca v središče dogajanja, ki se odvija, kot sam naslov na, na sodni obravnavi. S spretno tehniko takoj ustvari napetost in skozi argumente branilca seznanj bralca/poslušalca s tragično preteklostjo glavnega protagonista. Z dobršno mero občutljivosti in poznavanja psihologije obravnava temo socialne izključenosti protagonista zaradi njegove prirojene fizične hibe in zaničevalnega odnosa družbe do njega. Nesrečna življenjska zgodba se tragično zaplete in zgodba se konča z dokaj presenetljivim oziroma nepričakovanim razpletom. V ospredju sta motiva krutosti družbe, ki je kriva za tragični zasuk v življenju nesrečnega mladeniča, po drugi strani pa tudi moralno vprašanje in dilema v zvezi s pravičnostjo in odpuščanjem. Ali je zlo dejanje - objektivno vredno odpuščanja le zato, ker so vzroki zanj tragični? Tekst torej zajema osebno in hkrati občo problematiko, ki lahko vznemiri poslušalca in mu daje snov za globlji razmislek.

3. NAGRADO *ex aequo* ZA RADIJSKO IGRO

DRUŽINSKI PORTRET

Nemški filozof Friedrich Schlegel je o družini zapisal *Le okoli ženske, ki premore veliko ljubezni, se ustvari prava družina*. Če to misel jemljemo za verodostojno, potem si lahko predstavljamo, kolikšen naboj ljubezni se kopiči v družinici, ki jo sestavljajo tri ženske, vse tri ljubeče in hkrati ljubljene, vsaka s svojim načinom izražanja tega ne vedno le nežnega čustva. V igri Družinski portret mala Eva, ki šele prebira in si po svoje tolmači obnašanja odraslih, mama Sanja, ki rešuje svoje nihajoče razmerje z nedoraslim partnerjem, in babica Magda, ki ob praznovanju svojega rojstnega dne, razkrije, v zaključnem coup de theatre, veliko skrivnost iz svoje mladosti, ustvarjajo pravi mali družinski laboratorij, kjer se z malimi ali večjimi potezami ljubezni - sem sodi tudi odpuščanje - medsebojno rešujejo. Tudi ko se Boris, Evin oče, ki v pripoved vnese psihološko noto frustriranega delavca srednjih let, za krajši čas umakne iz domačega kroga, močna vez med ženskami treh generacij ohranja smisel, ustroj in podobo družine.

Posrečeno nizanje likov, ki se med seboj vsakič znova spoznavajo, duhovite domislice, ki z odrsko dinamiko prepletajo dogajanje ter živ in sproščen jezik, ki zaznamuje dialoge, delajo to igro še posebno primerno za radijsko uprizoritev.

Igri Družinski portret je komisija Radijskega odra podelila tretjo nagrado *ex aequo* in za njo odkrila avtorico Moniko Bukovec iz Cerkelj pri Krki, kar priča, kako daleč v Slovenijo seže naše vabilo k ustvarjanu izvirnih dramskih besedil, kako široka je želja po umetniškem izražanju in oblikovanju lepe besede.

3. NAGRADO *ex aequo* ZA RADIJSKO IGRO

ČUDNA SO POTA ZLODEJEVA

Radijska igra je delo res izkušenega pisca, ki z dialogom ustvari like in scenografijo, tudi fiktivno prisotnost oseb, skratka uresniči najžlahtnejše in celo inovativne prvine medija. Omogoča poslušalcem, da dožive presenečenje ob odvijanju tematike.

Osrednja oseba je duhovnik, župnik večjega kraja, ki prikrije prometno nesrečo s smrtnim izidom. Spreobrnjenja ne sproži slaba vest, ampak nenavadni spovedenec, ki se znajde v spovednici kot tožnik. Poslušalec neupravičeno razmišlja o sodobnih očitkih kake spolne zlorabe duhovnikov.

Nenavadno spovedovanje z zaobrnjenimi vlogami doseže pri duhovniku kesanje, prva prvina učinkovitega zakramenta, pa tudi trdni sklep, ki je pogoj za veljavnost spovedi. Odloči se obiskati starše žrtve in jih prositi odpuščanja. Obisk, ki je nadvse neprijeten za vse, se neuspešno konča. Starši umrle deklice župniku ne odpustijo, s čimer ga pač ne odrešijo trpljenja, ki se razvije v pokoro.

Dodati velja troje. Prvič: Radijska igra pritegne poslušalca, ki pričakuje izpostavitve čisto drugega problema. Drugič: Pomembno spoznanje, da tudi iskreno kesanje pri soljudeh zaradi ranjenosti ne sproži nujno odpuščanja. Odpuščanje po iskrenem kesanju sodi v transcendenco. Tretjič: Radijska igra ni prav nič blasfemična ali proticerkvena, čeprav naslov to spretno podtakne radovednemu poslušalcu.

Igra je napisana v nevtralni jezikovni zvrsti neoporečno.

PODELJUJE RADIJSKI ODER **ga. MANICI MAVER iz Trsta**

3. NAGRADO ex aequo ZA RADIJSKO IGRO

RANE

Besedilo Rane, ki je prispelo na natečaj pod šifro RIM, se nam predstavi kot sodobna radijska igra z živo in občuteno aktualno tematiko mešanih porok med Italijani in Slovenci. Avtor, ki dobro obvlada radijski medij, tenkočutno prikaže ljubezen izobčene hčerke do bolnega, umirajočega očeta. Ko se hčerka zaljubi v Italijana, se cela družina skuša temu zoperstaviti. Posebno oče, ki nosi v sebi globoko rano že od otroštva, je sovražno nastrojen do zeta. Pet let je minilo, odkar oče in hčerka živita odtujena in zagrenjena in trmasto čakata na to, kdo bo storil prvi korak do sprave. In prav to hrepenenje po spravi med njima je rdeča nit, ki spremlja celotno dogajanje. Šele huda očetova bolezen pripravi hčerko, da se vrne domov in predstavi svojega moža družini. Pisec te radijske igre v tekočem jeziku, domiselno razvija izbrano tematiko, ki celi rane nerazumevanja in poslušalca spremlja do pričakovanega konca: odpuščanja. Saj medsebojno odpuščanje zaživi, ko oče odkrije, da tudi v tujem človeku, predstavniku drugega naroda lahko prevladajo vrline kot so poštenost, dobrotta in ljubezen.

Komisija nadalje za objavo priporoča še sledeča dela:

- Nekje pa je svetloba, avtor Janez Povše iz Gorice
- Tarok, avtor Tomaž Lapajne Dekleva iz Ljubljane
- Slepota, Rok Vilčnik iz Maribora
- Spomin, avtorica Cvetka Bevc iz Ljubljane
- Stopnice, avtor Jaka Smerkolj Simoneti iz Ljubljane
- Glasba po željah, avtorica Manica Maver iz Trsta
- Nikoli ti ne bom odpustila, avtorica Polona Ramšak iz Celja